

pesconf.nuczu.edu.ua

ПРОБЛЕМИ
НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ

Civil Security
Цивільна безпека

International Scientific
Applied Conference
"PROBLEMS
OF EMERGENCY SITUATIONS"

Chemical Technology and Engineering
Хімічна технологія та інженерія

Physics and Materials Science
Фізика та матеріалознавство

Applied Geometry, Engineering Graphics and Information Technology
Прикладна геометрія, інженерна графіка та інформаційні технології

Cherkasy

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Міжнародна
науково-практична конференція

**Проблеми
надзвичайних
ситуацій**

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Черкаси
21 травня 2026 року

Редакційна колегія

Ігор ТОЛОК, к.пед.н., доцент, лауреат Державної премії України в галузі освіти, Заслужений працівник освіти України, Національний університет цивільного захисту України;

Юрій БОГУРСЬКИЙ, начальник Управління освіти, науки та спорту Державної служби України з надзвичайних ситуацій;

Олександр ДЖУЛАЙ, к.т.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України;

Євгеній РИБКА, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Роман ПОНОМАРЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Руслан МЕЛЕЩЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Олександр ПОПОВ, д.т.н., професор, член-кореспондент Національної академії наук України, Центр інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення моніторингу об'єктів атомної енергетики Національної академії наук України;

Валентин МЕЛЬНИК, к.т.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України;

Володимир АНДРОНОВ, д.т.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Національна академія Національної гвардії України;

Василь ПЕТРУК, д.т.н., професор, Заслужений природоохоронець України, Вінницький національний технічний університет;

Jenq-Renn CHEN, PhD, Professor, National Kaohsiung University of Science and Technology (Taiwan);

Юрій ОТРОШ, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Andy DUNCAN, International Committee of the Red Cross (Switzerland);

Юлія ДАНЧЕНКО, д.т.н., професор, Національна академія Національної гвардії України;

Wolfgang Karl-Heinz REICH, Joint Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Defence Centre of Excellence (Czech Republic);

Вадим НІЖНИК, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Luca ROMANO, Avvocato dell'Atomo (Italy);

Оксана КИРИЧЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Dieter ROTHBACHER, CBRN Protection GmbH (Austria);

Микола СУР'ЯНИНОВ, д.т.н., професор, Одеська державна академія будівництва та архітектури;

Erika SUZUKI, Gamma Reality Inc. (USA);

Konstantinos SOTIRIADIS, Institute of Theoretical and Applied Mechanics of the Czech Academy of Sciences (Czech Republic);

Андрій БАМБУРА, д.т.н., професор, ДП «Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій»;

Oksana TELAK, DSc, Main School of Fire Service (Poland);

Марія БАРАБАШ, д.т.н., професор, ТОВ «ЛІРА-САПР», Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут»;

Oleh TURUTANOV, PhD, Comenius University (Slovakia);

Сергій БЛИК, д.т.н., професор, Київський національний університет будівництва і архітектури;

Денис ГРЕЦЬКИЙ, к.т.н., доцент, Черкаський державний технологічний університет;

Василь ГОЛІНЬКО, д.т.н., професор, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»;

Олександр ГОЛОДНОВ, д.т.н., професор, Національний авіаційний університет;

Rajnai ZOLTÁN, DSc, Professor, Óbuda University (Hungary);

Богдан ДЕМЧИНА, д.т.н., професор, Національний університет «Львівська політехніка»;

Laura COCHRANE, Emergent Countermeasures International Limited Company (United Kingdom);

Lucia FIGULI, PhD., Armed Forces Academy of General Milan Rastislav Štefánik (Slovakia);

Андрій КОНДРАТЬЄВ, д.т.н., професор, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова.

Відповідальний секретар: **Ніна РАШКЕВИЧ**, PhD, Національний університет цивільного захисту України.

Секретарі: **Ірина МЕЛЬНИК**, **Едуард ШОЛОКОВ**, **Владислав ЛОМАКІН**, **Вікторія ДАГІЛЬ**, **Людмила АНДРЕЄВА**, Національний університет цивільного захисту України.

Problems of Emergency Situations: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси: НУЦЗ України, 2026. 566 с.

У збірнику включено матеріали міжнародної науково-практичної конференції «**Problems of Emergency Situations**», яка відбулася на базі Національного університету цивільного захисту України, за такими тематичними напрямками: запобігання надзвичайним ситуаціям; моніторинг та управління у сфері цивільного захисту; реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків; хімічні технології та інженерія, радіаційний та хімічний захист; екологічна безпека та охорона праці.

Рекомендовано до друку вченою радою навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки (протокол № 3 від 24.03.2026 р.).

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Великий А. О.,

Цимбал Б. М., д.держ.упр., доцент

Національний університет цивільного захисту України

Військовий стан, запроваджений в Україні з 24 лютого 2022 р., який суттєво змінив умови функціонування підприємств критичної інфраструктури (далі – ОКІ). Згідно із Законом України «Про критичну інфраструктуру» [1], до ОКІ належать об'єкти енергетики, транспорту, зв'язку, водопостачання, хімічної промисловості тощо, порушення роботи яких загрожує національній безпеці. У таких умовах традиційна система управління охороною праці (СУОП), регламентована Законом України «Про охорону праці» [2], потребує адаптації до нових ризиків: обстрілів, мінування, повітряних тривог, збільшеного робочого часу (до 60 год/тиждень), дефіциту персоналу через мобілізацію.

Нормативна база воєнного часу зберігає повний обсяг обов'язків роботодавця щодо охорони праці (ст. 6 Закону № 2136-IX [3]), але вводить гнучкість: зміна режимів роботи, переведення без згоди працівника, відмова у відпустках (крім декретних) для працівників ОКІ [3; 4]. Ключові документи: Постанова КМУ № 733 про укриття [5], рекомендації щодо розслідування нещасних випадків у спрощених строках, одноразова допомога за шкоду здоров'ю працівникам ОКІ [6].

Основні воєнні ризики на ОКІ: фізичні (уламки, вибухи), психосоціальні (стрес, ПТСР від тривоги), організаційні (дефіцит кадрів, надурочні), технологічні (робота на пошкодженному обладнанні).

Адаптація СУОП включає:

- оновлення оцінки ризиків з урахуванням воєнних факторів (картки ризиків, план дій під час тривоги);
- організацію укриттів (найпростіші споруди, алгоритми оповіщення);
- посилення інструктажів з цивільного захисту та воєнних ризиків (допускається дистанційно);
- забезпечення ЗІЗ (захист від уламків, респіратори при задимленні/хімвикидах);
- психологічну підтримку та медогляди в адаптованому форматі;
- інтеграцію СУОП з планами безперервності бізнесу та цивільного захисту.

Енергетичні компанії після масованих атак 2022-2025 рр. впровадили резервне живлення, ротацию змін, цифрові системи оповіщення. Залізниця та водоканали організували укриття на об'єктах та впровадили психологічну допомогу. Судова практика 2023-2025 рр. підтверджує: роботодавець звільняється від відповідальності за нещасні випадки, якщо проведено розслідування та документацію охорони праці оформлено належним чином [7].

Виклики впровадження та рекомендації. Серед основних викликів – поєднання підвищеної тривалості робочого часу (до 60 год/тиждень) з ризиком вигорання та ПТСР, дефіцит кадрів через мобілізацію, руйнування укриттів та обладнання. Методичні рекомендації НААУ (2026) [7] та інші джерела наголошують:

- обов'язковому оновленні Положення про СУОП з урахуванням воєнних ризиків (включення модулів з ЦЗ, психологічної підтримки);
- пріоритетному навчанні керівників та інструкторів з питань охорони праці в умовах війни (дистанційні формати, симуляції тривоги);
- посилення контролю за використанням ЗІЗ та колективних засобів захисту (укриття, вентиляція при задимленні);

– впровадження цифрових інструментів (мобільні додатки для оповіщення, онлайн-моніторинг ризиків);

– соціальному діалозі з профспілками навіть у воєнний час для узгодження змін режимів роботи.

Ці заходи дозволяють мінімізувати нещасні випадки, пов'язані з воєнними факторами, та забезпечити стійкість ОКІ.

Таким чином, СУОП на ОКІ в умовах воєнного стану має бути гнучкою, інтегрованою з системою цивільного захисту та спрямована на збереження життя/здоров'я працівників як запоруки стійкості критичної інфраструктури. Необхідні подальші дослідження та оновлення нормативів для врахування досвіду 2022-2026 рр.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16 листоп. 2021 р. № 1882-IX. Відомості Верховної Ради України. 2022. № 7. Ст. 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20> (дата звернення: 25.02.2026).

2. Про охорону праці : Закон України від 14 жовт. 1992 р. № 2694-XII (в ред. від 2025 р.). Відомості Верховної Ради України. 1992. № 49. Ст. 668.

3. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15 берез. 2022 р. № 2136-IX. Відомості Верховної Ради України. 2022. № 25. Ст. 94.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності об'єктів критичної інфраструктури під час дії воєнного стану : Закон України від 22 трав. 2024 р. № 3723-IX. Офіційний вісник України. 2024. № 48. Ст. 312.

5. Про затвердження Порядку створення та використання найпростіших укриттів : постанова Кабінету Міністрів України від 10 берез. 2022 р. № 733 (в ред. 2025 р.). Офіційний вісник України. 2022. № 28. Ст. 156.

6. Про одноразову грошову допомогу за шкоду життю та здоров'ю, завдану працівникам об'єктів критичної інфраструктури... внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 25.02.2026).

7. Охорона праці в умовах воєнного стану : метод. матеріал / В. Поліщук, Д. Навроцький, Н. Кайда та ін.; НААУ. Київ, 2026. 48 с. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Ohorona_praci_war.pdf (дата звернення: 25.02.2026).